

QUADRIVIUM

REVISTA DIGITAL DE MUSICOLOGIA

12
(2021)

Assaig

L'ensenyament oficial de la música tradicional valenciana: una negligència política persistent

Jordi Reig Bravo
CSM "Joaquín Rodrigo" de València

RESUM

La música tradicional valenciana no ha rebut un tractament digne per part de les autoritats educatives en cap moment de la història. Avui tampoc. Ha estat incomprendible fora del sistema educatiu oficial valencià fins ben entrada la segona dècada del segle XXI, en què s'han admés poques i tímides iniciatives, algunes de les quals, ara mateix, corren perill seriós de truncar-se per la falta de sensibilitat de l'Administració.

En el text, que prové d'una comunicació en les XVII Jornades AVAMUS de Musicologia, es fa un relat detallat d'aquesta falta de consideració, després de presentar proves de la manca de rigor d'alguns «estudiosos» que no ajuda en absolut a la comprensió d'aquesta música, i després de deixar constància del maltractament que ha patit el patrimoni musical tradicional valencià a mans de la política valenciana en les darreres dues dècades aproximadament.

Paraules Clau: música tradicional valenciana; política cultural; ISEACV; ensenyaments superiors de música.

RESUMEN

La música tradicional valenciana no ha recibido un trato digno por parte de las autoridades educativas en ningún momento de la historia. Tampoco hoy. Ha permanecido incomprendiblemente al margen del sistema educativo oficial valenciano hasta bien entrada la segunda década del siglo XXI, cuando se han admitido pocas y tímidas iniciativas, algunas de las cuales corren ahora mismo un serio peligro de quedar truncadas por la falta de sensibilidad de la Administración.

En el texto, que proviene de una comunicación en las XVII Jornades AVAMUS de Musicologia, se hace un relato detallado de esa falta de consideración, después de presentar pruebas de la ausencia de rigor en algunos «estudiosos» que no ayuda en absoluto a la comprensión de esta música, y después de dejar constancia del maltrato que ha sufrido el patrimonio musical tradicional valenciano a manos de la política valenciana en las últimas dos décadas aproximadamente.

Palabras Clave: música tradicional valenciana; política cultural; ISEACV; enseñanzas superiores de música.

ABSTRACT

Traditional Valencian music hasn't received a fair treatment by the educational authorities in any moment throughout the history, not even today. It has remained incomprehensibly on the sidelines of the official Valencian educational system until well into the second decade of the twenty-first century, when few and shy initiatives have been admitted. Nowadays, some of them are in great danger of being truncated due to the lack of sensitivity of the Administration.

In the text, that comes from a communication in the XVII Jornades Avamus de Musicologia, there is a detailed report about that lack of consideration, after presenting evidences of the rigour absence in some «scholars» that doesn't help in the comprehension of this music at all, and after putting on the record the abuse that the Valencian traditional musical patrimony has suffered at the hands of the Valencian politics in approximately the two last decades.

Keywords: Traditional Valencian music; Cultural policy; ISEACV; Higher Music Education.

RECEPCIÓ / RECEPCIÓN / RECEIVED: novembre 2021 / noviembre 2021 / November 2021

ACCEPTACIÓ / ACEPTACIÓN / ACCEPTANCE: novembre 2021 / noviembre 2021 / November 2021

Després d'escoltar les ponències i les comunicacions de les XVII Jornades AVAMUS de Musicologia, arribe a la conclusió que patrimoni és el conjunt d'objectes i conceptes que són nostres, de la nostra propietat, siga perquè l'hem rebut d'altres, siga perquè l'hem anat acumulant. Com que aquest conjunt és molt heterogeni, demana maneres distintes de cuidar-lo i, si escau, d'incrementar-lo. Si parlem del patrimoni col·lectiu, els espais naturals, per exemple, cal mantenir vigilant que no es construïska inadequadament, evitant els incendis i duent a terme altres accions en el mateix sentit. Els objectes, la ceràmica, els vestits, les joies... s'han de cuidar i exposar en museus apropiats. Els llibres, les partitures i similars han de tindre el seu lloc escaient en biblioteques. I de tot el patrimoni col·lectiu cal que es facen estudis i investigacions que també demanaran metodologies ben distintes.

Estic convençut que l'única manera de mantenir el nostre patrimoni musical oral, allò que ara denominem *música tradicional valenciana*, és usar-la i difondre-la, exactament igual que el vessant parlat de qualsevol llengua. Ambdues accions estan interrelacionades: si s'utilitza, es difon; si es difon, s'utilitza. Usar-la és donar-li presència en tots els nivells i tots els estrats socials. Difondre-la és transmetre'n l'ús mitjançant la comunicació i l'educació.

Sabem qui està en disposició de comunicar-la: intèrprets especialitzats, mitjans de comunicació... Sabem a qui ens pertoca usar-la: potencialment a totes les valencianes i els valencians, ja que és nostra. Però qui s'ocupa d'ensenyar-la? Quina preparació, quina educació, quin ensinistament ha de tenir? I qui s'ocupa d'ensenyar què?, ja que tampoc tenim ben definit l'objecte d'estudi. Què ha fet l'Administració, la política, per instruir persones, mestres, professors i professores perquè difonguen, mitjançant l'educació, la música tradicional valenciana? La resposta és una paraula de tres lletres. Hi ha educadors conscienciats i educadores conscienciades que s'han buscat la vida conforme han pogut, però són iniciatives aïllades i descoordinades.

A més, aquesta part del patrimoni musical és la que més necessita d'un tractament pedagògic ben diferenciat per poder ser entesa i percebuda com a tal, però és la que menys atenció educativa rep.

Desemascarar impostors

D'això, d'aquest ensenyament de la música tradicional valenciana abandonat a la seua sort se'n deriva un fet, una creença, una predisposició que no sé ben bé amb quin nom designar. Aquest estat d'indefinió i desconeixement provoca que qualsevol persona sense preparació, sense estudis, sense cap qualificació ni instrucció musical coneguda, qualsevol del carrer, puga emetre opinions personals sobre la música tradicional i fer-les passar per asseveracions científiques. Com que no es pot demostrar que no siguen certes perquè no tenim definit el camp semàntic, totes les apreciacions subjectives són vàlides. I això és un mal endèmic que afecta la transmissió del patrimoni musical oral i que l'administració educativa, la política, ha estat incapaç de detectar. Veiem alguns d'aquests forats negres.

Vaig localitzar un cas flagrant, un llibre del qual vaig escriure una ressenya al darrer número de la revista digital del Conservatori Superior de València, *Notas de Paso*,¹ perquè és un model de tot el que no han de ser els treballs d'investigació acadèmics. Però almenys aquesta és una publicació feta per una editorial privada. D'altra banda, a *Youtube*, un territori sense llei del qual no cal esperar massa rigor, lògicament també hi ha algun exemple, com el del qui ha deixat escrita l'animalada que les albaes provenen de la dansa de vetlatori.

¹ L'article es pot llegir mitjançant aquest enllaç: [Article d'opinió. Sobre el llibre "Aproximación al folklore de la Comunidad Valenciana", de Pablo Alcaide.](#)

Molt més greu és quan els polítics es gasten els diners de tots i totes en sufragar disbarats. L'Ajuntament de Sueca va editar el 2005 un cançoner amb transcripcions i explicacions invàlides, i el va classificar dins l'apartat d'etnomusicologia. Fa un parell d'anys van esmenar l'error. Però aquest cançoner suecà amb ànim compilatiu i cap intenció analítica tenia uns precedents il·lustres dels quals ja he parlat en altres ocasions: els cançoners provincials de Seguí. L'Ajuntament de Dénia també patrocina una espècie de cançoner curt en línia on els exemples els reprodueix una màquina. I igualment llastimosa és la pàgina de la Fonoteca de la biblioteca de la Universitat Jaume I. Aquests exemples, escollits a l'atzar, estan comentats en la ressenya esmentada en l'apartat anterior, però no són els únics, n'hi ha molts més.

Per exemple, el CEFIRE, el servei de formació del professorat que depèn de la Conselleria d'Educació, en escassíssimes ocasions ha ofert cursos sobre música tradicional valenciana. Ha trobat més interessants altres temes com *La transversalidad del pensamiento simbólico*, *Mindfulness*, *Pronunciation through rhyme and song*, o *Iniciación al ukelele*. En col·laboració amb el festival Polirítmia 2021, per explicar qüestions relatives a la nostra música tradicional, el CEFIRE va confiar en persones sense cap qualificació musical acadèmica, quan, sense anar més lluny, a AVAMUS hi ha gent molt més capacitada i, sobretot, titulada en musicologia.

Tots els casos mostrats en aquest apartat són, sens cap dubte, iniciatives benintencionades des del punt de vista de l'ús i la difusió del patrimoni (encara que en l'últim exemple hi ha algun *webinarista* que nega, des de la incompetència, que els ensenyaments de música tradicional tinguen cabuda en l'espai educatiu superior, tot i fer caixa impartint-los), però estan lluny de qualsevol rigor científic, i són causa, i també són efecte del mal endèmic que comente: en açò de la música tradicional valenciana qualsevol pot dir la seua, que segur que és correcta. I ningú li demana que justifique des de quins pressupostos teòrics i amb quin aval acadèmic llança les seues afirmacions.

Jo recomane a aquests erudits de pacotilla que estudien profundament, es formen un criteri sòlid i es graduen, i a partir d'aquest moment començarem a contrastar els estudis i les anàlisis que puguen dur a terme. Mentrestant, les opinions personals, els criteris esbiaixats, el desconeixement del mètode científic, les ínfulas i, en definitiva, la falta de rigor, no afavoreixen la comprensió de cap fenomen, i menys encara d'una cosa tan subtil, complexa i vulnerable com és la música tradicional valenciana en tots els seus aspectes.

Assumptes legislatius

En la relació entre el manteniment del patrimoni musical oral i la política hi ha un episodi recent que vull recordar-vos, una seqüència històrica rellevant que té a veure amb l'activitat legislativa, la que fan els polítics. El 1998 les Corts Valencianes van aprovar la Llei Valenciana de la Música per unanimitat de totes les forces polítiques, un fet aclamat com modèlic per la resta de les comunitats autònomes de l'Estat.² Era la *Llei 2/1998, de 12 de maig, Valenciana de la Música*, publicada en el DOGV núm. 3242, de 7 de maig, mitjançant la qual es creava l'Institut Valencià de la Música, adscrit a la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència. Entre els objectius principals de l'IVM constava la conservació i la difusió del patrimoni musical valencià, el recolzament de la investigació musicològica i etnomusicològica i l'establiment d'un Centre de Documentació Musical.

² He extret aquesta informació de l'article de: Gembero-Ustárroz, María (2005). «El patrimonio musical español y su gestión». *Revista de Musicología*, 28 (1), 135-181.

La mateixa llei, en el títol IV, Del Patrimoni Musical Valencià i el seu registre, definia el nostre patrimoni musical i contemplava la creació d'un Arxiu Musical Valencià i un Registre del Patrimoni Musical Valencià:

Article 35. Objecte.

1. Integren el patrimoni musical valencià els bens, activitats i entitats de caràcter musical especialment representatius de la història i la cultura de la Comunitat Valenciana.

2. El patrimoni musical valencià serà inventariat o catalogat i constituirà l'Arxiu Musical Valencià. Este arxiu incorporarà tant formats tradicionals com suports físics nous, i estarà dotat dels mitjans oportuns de conservació i reproducció.
[...]

Article 39. Registre del Patrimoni Musical Valencià.

Els bens, activitats i entitats constitutius del patrimoni musical valencià seran inscrits en un registre específic, depenent de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, l'organització, funcionament i règim d'accés al qual es determinaran per la via reglamentària.

L'Institut Valencià de la Música va començar a acomplir la seua tasca l'any 2000, i va funcionar relativament bé en la gestió del patrimoni musical durant tretze anys. Les altres institucions, el Centre de Documentació Musical, l'Arxiu Musical Valencià i el Registre del Patrimoni Musical Valencià, ens vam quedar esperant-les, no van arribar mai a posar-se en marxa.

El 2013, la Llei Valenciana de la Música aprovada per unanimitat va ser derogada per la majoria absoluta d'un sol partit que, assetjat pels casos de corrupció, i potser per traure's de damunt despeses supèrflues (el mateix any va cancel·lar també unilateralment les emissions de la radiotelevisió pública valenciana), va fondre l'Institut Valencià de la Música, juntament amb el de teatre, el de cinematografia i altres instituts, en una sola entitat denominada CULTURARTS. La paràlisi política institucional d'aquells anys també va afectar de ple aquest organisme. Després, el 2015, va canviar el signe polític i es va refundre allò que ja s'havia fos, en l'actual Institut Valencià de Cultura amb les seues tres direccions adjuntes, la de Música i Cultura Popular, la d'Audiovisual i Cinematografia i la d'Arts Escèniques.

No sóc dels qui pensa que tots els polítics són iguals, ni molt menys, però després de constatar actes com no portar a la pràctica allò que aprova el parlament i publica el DOGV, o abolir alegrement i immisericorde una sola facció una llei ratificada per totes les formacions de la cambra de representants, inclosa la pròpia, cal admetre que la desconfiança podria estar justificada. I fixeu-vos que allò que va eixir malmés va estar el patrimoni, i concretament, la cultura popular. I més concretament encara, la música.

Prèviament, i per parlar d'educació, no només de cultura, ja que són ambdós gremis els que han d'estar implicats paral·lelament i coordinada en la conservació i difusió del patrimoni, l'única novetat va ser la creació de l'Institut Superior d'Ensenyaments Artístics el 2007, segons la *Llei 8/2007, de 2 de març, de la Generalitat, d'Ordenació de Centres Superiors d'Ensenyances (sic) Artístiques i de la creació de l'Institut Superior d'Ensenyances (sic) Artístiques de la Comunitat Valenciana* (DOGV núm. 5466, de 8 de març). La creació de l'institut es justificava «per ordenar els centres que imparteixen estudis artístics superiors», entre ells, els conservatoris. Però aquesta gestió es duia a terme, de manera un tant estranya, sense deixar de dependre administrativament de la Conselleria d'Educació, cosa que ha estat font tant d'interferències com de buits de responsabilitat.

Aquesta anomalia incomprensible, sis anys després del canvi polític encara no s'ha corregit. Al contrari, s'ha embolicat més, segons el meu parer, perquè l'ISEACV ha canviat d'ubicació administrativa; des del juny de 2019 ha passat a estar inclòs en la nova Conselleria d'Innovació, Universitats, Ciència i Societat Digital. Però la intendència

i l'administració del professorat encara depèn de la Conselleria d'Educació, de la qual l'anterior n'és una segregació. Per tant, la gestió dels conservatoris superiors està en mans de tres institucions, Conselleria d'Educació, Conselleria d'Universitats i ISEACV, que, com era previsible, no sempre estan ben coordinades.

Però aquest conflicte no disculpa el tractament nefast que han patit enguany els únics estudis de música tradicional que havien assolit un lloc en l'espai educatiu superior valencià: l'itinerari de Dolçaina al conservatori superior.

Ascensió i caiguda dels estudis superiors de dolçaina

Perquè és ací, al Conservatori Superior de València regit per l'ISEACV (i les altres dues institucions), on este curs que acaba de començar, 2021-2022, s'ha consumat el desencert polític més estrepitos, fins ara, d'aquesta truculentament buida història de l'ensenyament de la música tradicional. Vos l'explique amb més deteniment, ja que és el més greu i el que conec millor perquè l'he patit en primera persona.

A partir de 2018, i després d'un procés llarg i tortuós que ja contaré en un altre moment, es va aconseguir que una part de la nostra música tradicional, tot allò relatiu a la dolçaina i el tabal, rebera tractament educatiu superior oficial en un espai d'investigació, el conservatori, que és homologable amb els ensenyaments universitaris.

Vam dissenyar l'itinerari de Dolçaina, i es va inscriure en el departament d'Instruments de vent de manera provisional, perquè des de l'ISEACV ens havien dit que en un futur pròxim es crearia un departament d'Instruments de la Música Tradicional i Popular³ que integraria cant d'estil i d'altres gèneres populars, guitarró, dobles cordes, percussió i altres instruments. Durant tres cursos hem estat obrint camí un professor d'assignatures instrumentals (més una altra a mitja jornada des del curs passat) i un professor de les assignatures de la matèria Llenguatges i tècnica de la música: el qui subscriu. Vos assegure que en el disseny teòric i les adaptacions didàctiques posteriors d'aquestes assignatures vaig vessar tots els meus coneixements, tota la meua autoritat acadèmica i tota la meua experiència vital.

Vaig avisar el febrer passat que em jubilava per novembre perquè anàrem pensant, entre tots, en la incorporació d'algun professor o professora amb el màxim de coneixements, amb capacitat i competència en la matèria. Al final, tot i haver trobat una professora idònia en el claustre del curs passat i haver-la rebutjada (no vos contaré el quasi escatològic procés de selecció de professorat perquè seria massa llarg i prolix), impartirà les assignatures Introducció a l'Etnomusicologia, Llenguatge de la música tradicional 1, 2 i 3, i Anàlisi específic i treball de camp 1 i 2, assignatures teoricopràctiques per als quatre cursos de l'itinerari Dolçaina, una titulada en pedagogia, una persona sense cap competència ni coneixements mínims, que no ha cursat mai els estudis que imparteix i que la setmana anterior a la de l'inici de les classes demanava les guies docents. És a dir, allò de sempre, el mal endèmic: una qualsevol.

El problema no és aquesta professora, encara que fa falta tindre molt poca vergonya per tancar-se en classe amb alumnes que ella sap perfectament que coneixen la seua ignorància i, tot i això, no reconèixer-ho i fer-los perdre el temps amb continguts inútils. Recordeu que es tracta d'alumnes de grau superior, i que la professora és pedagoga! No sé de quina escola o tendència. Però el problema, deia, és polític: no hi ha hagut voluntat política perquè l'itinerari Dolçaina oferisca la qualitat d'ensenyament mínima per a un grau superior.

Perquè no sols s'han negligit les assignatures teoricopràctiques: la selecció del professorat d'instrument pel procediment de difícil cobertura, una cosa semblant a la ruleta de la fortuna, ha deixat la idoneïtat d'aquest professorat

³ Podeu consultar el pla d'estudis de l'itinerari Instruments de la música tradicional y popular en el número 7, de 2019, de la revista digital del Conservatori Superior de València *Notas de Paso* (<http://revistadigital2.csmvalencia.es/3612-2/>).

en mans de l'atzar. De fet, la segona professora d'instrument és l'única persona que ha acreditat la seua incapacitat, en suspendre, el 2018, la prova d'accés a la borsa de treball. El curs passat va accedir per la porta de darrere que és la «difícil cobertura» a aquell mateix lloc de treball, des del qual ara imparteix, a jornada completa, continguts de grau mitjà. Continguts, de nou, inútils. Ah, i ja ens han comunicat des de l'ISEACV que del departament de Música Tradicional Valenciana, ens oblidem. Per què? «Perquè això no podia ser», recorde que va ser l'assenyat raonament.

Amb dos dels tres professors invàlids, amb aquesta devaluació palesa dels continguts de les matèries, cap estudiant pot sentir-se atret per escometre els estudis superiors de dolçaina. Si no hi ha una intenció encoberta per part de l'Administració d'acabar amb l'itinerari, haurien de desmentir-ho i explicar-se, perquè és això, específicament, el que sembla: que el propòsit és eliminar l'itinerari per falta de demanda. I extingir-lo amb engany, fent veure que s'ha actuat de manera administrativament correcta.

És difícil esbrinar si la proposta de la direcció del conservatori va ser acceptada per la direcció de l'ISEACV, o si va ser aquesta direcció que en va imposar el criteri a la primera, però és igual, el resultat és el mateix, un nivell de qualitat educativa ínfim subministrat conscientment per l'Administració. Ambdues direccions diuen que no es podia (o elles no podien) fer altra cosa. Jo no m'ho crec: es podia convocar una borsa de treball, es podia contractar un especialista... fins i tot qualsevol tipus de discriminació positiva s'hauria pogut justificar per la patrimonialitat de l'objecte d'estudi. Però no hi ha hagut voluntat política. Aquesta és la negligència més lamentable.

No poden al·legar desconeixement perquè ninguna d'ambdues dirigents són alienes al món de la música tradicional, tenen familiars propers que són o han sigut destacats dolçainers, i perquè ambdues havien participat el mes d'abril en la jornada inaugural del cicle organitzat per la Diputació de València *Música en construcció. El patrimoni musical valencià: una aproximació multidisciplinària*⁴ on, lògicament, es va parlar de patrimoni. Per tant,estic segur que són conscients que la decisió de dur a terme l'aberració pedagògica que he descrit és també un insult a cinc bandes. En primer lloc, un insult a qui ha dissenyat les assignatures. En segon lloc, a l'itinerari Dolçaina, ja que a un altre itinerari o departament hauria estat impensable aquest menyspreu. Tercer, és un insult a la qualitat de l'ensenyament general del centre, no sols la de l'itinerari.

En quart lloc, és un insult als alumnes. Per molt que es diga que «li donem al nostre estudiantat eines perquè, a través dels seus estudis, obrin la seua ment i ens acompanyen cap a un futur que serà el seu present; estem compromesos amb ensenyar-los a ser subjectes del seu fer creatiu, a ser subjectes creadors», tal com es pot llegir en la pèssimament redactada salutació de la direcció de l'ISEACV, el tractament que estan rebent els alumnes de l'itinerari Dolçaina és un insult i una estafa: paguen com a bona una educació de qualitat nul·la. La Conselleria d'Universitats (i les altres dues institucions) està perpetrant una estafa pedagògica a aquests alumnes, que si no han emprés cap acció de protesta és per la manifesta inutilitat de la iniciativa. Protestar, davant qui?

I sobretot, cinqué, i tornant al tema del Jornades, és un insult al patrimoni musical de totes les valencianes i els valencians. Potser en la resta d'especialitats hi haja alguna part patrimonial: un gran director valencià, un clarinetista famós, una musicòloga intrèpida... però serà una patrimonialitat compartida, ja que directors, clarinetistes o musicòlogues hi ha a mig món, allà on hi haja conservatoris superiors. Per contra, la música tradicional valenciana és patrimonial de començament a fi: les veus, els textos, els instruments, els intèrprets, els sistemes expressius, els gèneres, les situacions d'ús... són totalment i exclusivament nostres. Si nosaltres no ens ocupem del nostre patrimoni, no vindrà ningú de fora a defensar-nos-el. I el que s'ha fet no és defensar el patrimoni, sinó agredir-lo des de la pròpia Administració, des de la política.

⁴ Es pot accedir a informació sobre aquestes jornades i a algunes intervencions en l'enllaç a la revista *Notas de paso* http://revistadigital2.csmvalencia.es/musica-en-construccion-el-patrimonio-musical-valencia-una-aproximacion-multidisciplinar/?fbclid=IwAR0YhVEIKucHHVzHF_qa_e5EpiNnkVBixXJqPaGhO9TK8IdLlpRN0eva8uA

Quant als conservatoris de grau professional que depenen de la Conselleria d'Educació, i als de grau elemental, i a tota l'educació secundària, i a tota l'educació primària, i fins i tot a la infantil, la presència de la música tradicional és nul·la, o bé anecdòtica. I a aquestes altures, jo no pense cantar les excel·lències pedagògiques del coneixement de la pròpia cultura, ni a revelar que allò que no entra en l'estàndard educatiu, a més de l'exclusió del sistema, pateix una desvalorització a priori. Això, les «autoritats» educatives tenen obligació de saber-ho, i si no, de dedicar-se a una altra cosa.

Per tot el que he exposat, companys i companyes, vos demane ajuda per tal de tenir cura de l'ensenyament de la nostra tradició musical oral, que és part del nostre patrimoni. Què podem fer per desemascarar els impostors o les impostores? I, el que és més difícil, com podem fer que les administracions públiques, les autoritats educatives, els polítics i les polítiques, no se'ls o se les creguen? No vos preguntaré on podem trobar polítics i polítiques que acomplisquen no ja allò que prometen, sinó allò que aproven. On podem trobar dirigents adients, amb sensibilitat cap a la cultura popular, que integren la música tradicional valenciana en el sistema educatiu valencià a tots els nivells? S'admeten propostes. Gràcies per la vostra atenció.

València, novembre de 2021

Jordi Reig Bravo

jordireig56@gmail.com

Catadràtic de Composició. Professor Superior de Musicologia. Doctor en Comunicació Audiovisual. Coordinador de l'arxiu sonor de música tradicional valenciana *Fonoteca de Materials*, de l'Institut Valencià de Cultura. Membre del grup Al Tall des del 1986. Conferenciant i autor de diverses publicacions relacionades amb la música tradicional valenciana i la seua anàlisi etnomusicològica. Músic en actiu.

Cita recomanada

Reig Bravo, Jordi. 2021. "L'ensenyament oficial de la música tradicional valenciana: una negligència política persistent". *Quadrivium-Revista Digital de Musicologia* 12 [enllaç] [Consulta: dd/mm/aa].